

Kapiya Sën Ya Vu Alam Hibru

Anutu Nalu Ƙo Gagek Yam Vu Hil

¹ Wirek Anutu vong gagek vu hil ƙenud lo verup alam-denenër-gagek-rangahsën lo avij beron ngahiseƙë, geraƙ aggata ngahiseƙë. ² Rëƙ vu buk sënë sën Buk-tamusën vongin berup lo, om Anutu nenër gagek vu hil verup Nalu avi. Anutu ggooin yi raƙ ggovek ya bë doƙ nah ben begeƙo ngaa pin natu yi ngaa, lob semu ngaa pin los dahis raƙ Nalu nema ving. ³ Nalu og yiƙ Anutu yi niwëëƙ los niƙapiik yi, beyiƙ luho Anutu neggëp ti. Lob yi gagek los niwëëƙ nevong bengaa pin sënë nedo niwëëƙ. Revu hil mehönön hil ngaa nipaya ya raƙ yö niƙök, loƙ mëm yah nedo Mehö-los-bengö Anutu nema vesa vu vavunë.

Anutu Nalu Kesuu Angër Pin

⁴ Lob tu ala bekesuu angër pin, in Ama nër bë arë böpata rot kesuu angër pin arëj. ⁵ In Anutu su nër vu angër ti wirek bë:

“Sa nalug hong.

Sa haƙo hong gwëbeng” rë.

Log su nër raƙ angër ti wirek bë:

“Sëƙ natu Ama,

gerëƙ natu sa Nalug” rë.

⁶ Gaƙ mëm loƙ buk sën vong Nalu Aguu luƙ yam dob lo, og mëm nër bë:

“Anutu yi angër pin denadudeƙ vu yi.”

⁷ Log nër raƙ angër lo bë:

“Vong beyi angër lo deneserög pevis nebë sang.

Gevong yi hur lo bedenekevoh ngaa nebë sën
nengwah daggen lo.”

⁸ Rëk mëm nër raḵ Nalu bë:

“O Anutu, getu mehö-los-bengö megenedo deg-
wata los degwata.

Gegenesepa loḵ ngaa yohvu mu megenegin
hong alam niröp.

⁹ Ahëm neving ngaa niröp pangсэн,
genim nelëlin keyëhsën gägek.

Om Anutu sën tu hong Anutu niröp lo ggooin hong
raḵ kesuu hong alam vahi pin,
lob rikin wël* kwa-vesasën-yi raḵ hong.”

¹⁰ Log nër raḵ yi ggökin bë:

“Mehöböp, ngo getung dob sënë nyëdahis,
lob nedo niwëek rot.
Geyägek pum raḵ nim wëek ving.

¹¹ Yägek los dob sënë rëk mala nama,
gak hongek ngo genedo degwata.
Kë, log yägek los dob rëk mugeng jak nabë tob
siis.

¹² Lob rëk gepesu nabë sën mehönon denepesu tob
lo,
gerëk gwetung mewis nabë sën mehönon den-
eröp röpröp mewis lo.

Gak hong, og ngo genedo nebë saga in gemedo,
log hong buk su rëk govek na rë.”

¹³ Log Anutu su nër raḵ angër ti wirek bë:

“Genam gemedo sa nemaḡ vesa,
gesëk gevong begebakë alam sën denesis begö
vu hong lo
dok na vaham gebinë” re.

¹⁴ In angër og yik sir nebë ngaahur bedetu Anutu yi hur, bAnutu nevong sir ya in bë dedok vu alam sën geḱo sir nom lo.

2

Sën Anutu Geḱo Hil Nah Agi Og Ngaa Böpata Rot

¹ Nebë sënë, om hil najom gagek sën hil nehango ggovek lo ahon mesepa dok. In rëḱ hil nid yes yes, lob hil gevu na. ² Wirek Anutu nër gagek la verup angër lo avij, lob gagek sënë nare niwëek. Alam pin sën denesevök medenekeyëh gagek agi, og denetök vu nyëvewen niröp loḱ yah hir ngaa nipaya sën denevong lo. ³ Om nabë hil geruu demid vu ngaa böpata sën Anutu vong in bë geḱo hil nom vu yi lo, og hil rëḱ beya manoh nenga in ngaa nipaya nyëvewen nabë va? Rëḱ nama! In Mehöböp yö tateḱin gagek semusën sënë rangah nyëmuginsën, lob alam sën denengo ggëp avi lo denër rangah vu hil bë gagek sënë yönon rot.

⁴ Log Anutu tato ving bë hir gagek sën agi og yönon. In nevo niwëek vu sir bedenevong ngaa böp böp aggagga los ngaa niwëek aggagga. Log nevong Anon Vabuung yi semusemu vu sir nyëmasën yoh vu yö kwa.

Yesu Tu Alad Sogek Sën Geḱo Hil Nah Vu Anutu

⁵ Anutu su tung angër in bë degegin dob ngwë sën hil nanër bë rëḱ berup vu tamusën agi rë gema.

⁶ In mehöti nër gagek meneggëp loḱ len ti loḱ Anutu-yi-ḱapiya bë:

“Mehönon og maḱ sir va, om sën kwam nevo sir-ë?
Gemehönon og sir va, in sën genegin sir lo?”

- 7 Ngo genevong mehönön besir mahen, gangër denekesuu sir dus teka mu,
 loḵ mēm genevong bedenetu alam-los-bengöj gelos arëj böpata kesuu angër.
- 8 Gegetung ngaa pin ggevek vahaj gebinë in degegin.”

Om nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vahaj yönön, og su ggulin ngaa ti in sir rë. Eë, gwëbeng og yö nahën gehil su halë bë mehönön denegin ngaa pin rë. ⁹ Gak mēm hil halë Yesu bë tu mahen rak gangër dekesuu yi dus teka loḵ sën dahun yi mekerë vanë mediik lo, loḵ gwëbeng og tu Mehö-los-bengö barë böpata rot. Lob yik Anutu yi semusën sënë sën vong vu hil nyëmasën lo bë: Nalu nadiik doḵ nah mehönön pin bej. ¹⁰ Anutu yö tung ngaa pin gedegwaj yi. Log vongin bë geḵo nalu lo ngahiseḵë denah demedo nivesa los vunek vunek yaḡek yi geving yi. Nebë saga, om sën vong beYesu ḵo vanë, lob vanë sënë vong betu hil mehö muginsën beyi timu yoh vu bë geḵo hil nah. Lob ngaa sën Anutu vong agi og nivesa rot. ¹¹ In mehö sën nevong balam denetu alam nij röp lo losho alam sën yö vong bedenetu alam nij röp lo, sir pin degwaj timu. Om sën su ni nemum in sir rë, gak nenër sir bë ari lo. ¹² Nër bë:

“O Anutu, sëḵ nanër arëm rangah vu arig lo.

Gesëḵ gevong raro megako arëm jak doḵ sa alam vuheng.”

¹³ Log nër ggökin bë:

“Sëḵ ayog na timu vu yi.”

Log nër ggökin ving bë:

“Gwelë! He los hurmahen sën Anutu vo vu sa lo nado loḵ ti.”

Yesu Tu Mehönon Sogek Raḵ In Bë Doḵ Vu Hil

¹⁴ Hurmahen pin sir mehönon neggëp ti, lob yik Yesu tu mehönon raḵ ving benij neggëp ti. Vong nebë sënë in bë nadiik bebasap Satan, mehö sën nevang bemehönon denediik lo. ¹⁵ Mehönon deneggöneng in diiksën, lob ggönengsën nejom sir ahon yoh vu buk pin sën denedo dob lo, om Yesu diik in bë geḵo sir vër in ggönengsën sënë. ¹⁶ Yönon rot, su yam in bë doḵ vu angër rë, gaḵ yam in bë doḵ vu Abraham yi mewis.

¹⁷ Lob yik aggata timu neggëp, om sën sepa loḵ metu mehönon raḵ, lob ni los vong ngaa pin los dahis nebë ari lo. Nebë saga in bë natu alam-neḵo-seriveng-yuseḵë nivesa ti bekwa gevongin yi alam megevong Anutu yi huk niröp, in bo doḵ nah mehönon hir ngaa nipaya nyëvewen gesu gëp vu sir. ¹⁸ In yö neḵo vanë raḵ seggisën aggagga pin sën netoḵ vu yi lo, om yö yoh vu bë doḵ vu alam sën seggisën netoḵ vu sir lo geving.

3

Yesu Arë Böp Kesuu Moses

¹ Arig vabuung lo, Anutu sën nedo yagek lo ggooin ham raḵ tu yi alam. Om ham kwamin bo Yesu nivesa in hil sinarë los hil alam-deneḵo-seriveng hir yuseḵë yi, lob hil nehevong ving yi benanër arë rangah. ² Anutu tung yi huk sënë loḵ nema, lob nesepa loḵ Anutu aye menevong yoh vu, nebë sën Moses nevang wirek menëgin Anutu-yi-alam Israel pin los dahis lo. ³ Rëḵ Anutu kwa vo bë Yesu yoh vu bë geḵo arë böpata kesuu Moses arë. In mehö sën nelev beggang lo arë böp kesuu

beggang. ⁴ In hil nehalë beggang ti nedo, og hil narak ni bë mehöti lev, log hil narak ngaa pin sën nedo-ë ni ving nebë saga bë mehöti netung, lob mehö saga og yik Anutu. ⁵ Yönon, Moses tu Anutu yi hur, lob nesepa loḵ aye niröp menevong huk in yi alam. Nenër gageḵ raḵ ngaa pin sën Anutu rëḵ tato nam rangah vu hil lo. ⁶ Rëḵ Kerisi og Anutu Nalu, om sepa loḵ Ama aye niröp. Tu ala menegin Anutu-yi-alam, om nabë hil ayod na timu vu yi niwëëḵ jaḵ buk, bekwad vesa gegegin yi, og hil atu Anutu-yi-alam ving yönon.

Alam Sën Denekeyëh Anutu Aye Lo Og Su Rëḵ Desewah Rë

⁷ Om hil gango Anon Vabuung yi gageḵ sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,

⁸ og ham su ayomin niwëëḵ pangsën

nabë sën wirek alam Israel devong

loḵ buk sën deḵo sir raḵ medekeyëh sayeg lo,

log ayoj niwëëḵ bedeseggi sa loḵ nyëḵ-yumeris wirek lo.

⁹ Vu sagu og ham ḵenumin lo delë ngaa pin sën sa nehevong lo

yoh vu ngebek mehödahis luu,

rëḵ ma geyö deseggi sa rot.

¹⁰ Lob sahëḵ sengën raḵ vu sir lob senër bë,

‘Ayoj nevuu ngaa niröp ya yoh vu buk pin,

gesu kwaj nevo sa aggata medenesepa loḵ rë.’

¹¹ Om sën sahëḵ sengën pangsën mesenër yönon venuh bë,

‘Su rëḵ dedoḵ nam sa nyëḵ-sewahsën-yi rë,

gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.’ ”

Hil Gegin Hil Nivesa, Gaḵ Hil Su Ḷeyēh Anutu Aye Nabē Alam Israel

¹² Om arig lo, ham gwegin ham nivesa. In ham ti rēḵ ayo nipaya jaḵ gesu gevong geving rē, lob geruu demi vu Anutu sēn mala-tumsēn degwa lo. ¹³ Om ham medo mebo horek vu ham wewen wewen jaḵ buk mebēr kwamin noh vu buk pin sēn hil nado agi, in rēḵ ngaa nipaya tetuhin ham ti lob gērin ayo beniwēēk jaḵ. ¹⁴ Gaḵ nabē hil ngo ayod na timu vu Kerisi niwēēk bemedo rot benadiik na, og mēm hil rēḵ ana medo nivesa geving yi gēp yi nyēg. ¹⁵ Hil arax ni bē gāgek sēnē yō nahēn neggēp bē:

“Pehi sēnē nabē ham gwengo Anutu aye,
og ham su ayomin niwēēk pangsēn
nabē sēn wirek alam Israel devong loḵ buk sēn
deḵo sir raḵ medekeyēh sayeg lo.”

¹⁶ Om maḵ alam tena dengo Anutu aye wirek rēḵ deḵo sir raḵ medekeyēh aye? Gaḵ yik alam pin sēn Moses li sir vu Ejep medeyam lo! ¹⁷ Log maḵ Anutu ahē sengēn vu alam tena yoh vu ngebek mehōdahis luu-a? Gaḵ yik alam sēn denevong ngaa nipaya lob denediik benij hel to neggēp aggatata loḵ nyēg-yumeris lo.

¹⁸ Log maḵ Anutu nēr vu alam tena genēr yönon venuh bē su rēḵ dedoḵ na yi nyēg-sewahsēn-yi rē? Gaḵ yik alam Israel sēn dekeyēh yi gāgek wirek lo.

¹⁹ Nebē saga om hil arax ni bē su ayoj neya timu vu yi rē, om sēn su deyoh vu bē rēḵ dedoḵ na yi nyēg-sewahsēn-yi rē.

4

Anutu Yi Alam Hir Sewahsēn

¹ Anutu joo gagek vorot benahën neggëp bë hil adok na yi nyëg-sewahsën-yi. Om hil gegin hil nivesa in hil ti rëk noh paya besu rëk dok na rë.

² In hil hango Bengö Nivesa ving nebë sën alam Israel dengo wirek lo. Rëk Bengö Nivesa sën dengo lo su nelok vu sir rë, in denengo meris mu gesu denevong ving rë. ³ Gağ hil sën hil ayod neya timu vu yi lo, hil rëk adok na yi nyëg-sewahsën-yi. In wirek og Anutu nër bë:

“Sahëg sengën pangsën mesenër yönon venuh bë su rëk dedok na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gerëk nama verök yi.”

Rëk Anutu yi huk ggovek ya lok buk sën semu dob lo, ⁴ nebë sën nër rağ buk nemadvahi-bevidek-luu lok yi kapiya len ti meneggëp lo bë, “Anutu semu yi huk pin beggovek ya gesewah lok buk netu nemadvahi-bevidek-luu.” ⁵ Rëk gagek sagi lo nër bë, “Su rëk dedok na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gağ rëk nama verök yi.” ⁶ Gagek sënë neggëp vorot bë alam la rëk dedok na yi nyëg-sewahsën-yi, rëk ma galam sën dengo Bengö Nivesa wirek lo denekeyëh gagek, om su rëk dedok na rë.

⁷ Lok tum yam beyam lob Anutu ggooin buk ngwë rağ ggökin benër bë ‘yik pehi sënë’ verup Davit avi lok gagek sën hil anër agi lo bë:

“Yik pehi sënë, nabë ham gwengo Anutu aye, og ham su ayomin niwëek pangsën.”

⁸ Yönon, bë Anutu kwa bo dob Yudea sën Yosua li sir meya denedo lok lo, benanër jağ nabë yik yi nyëg-sewahsën-yi saga, og su rëk nanër buk ngwë vu tamusën gökin rë, gağ rëk nama. ⁹ Om hil araq ni bë nyëg-sewahsën-yi ti nahën neggëp vu Anutu-yi-alam, nebë sën yik tahu rağ Buk-sewahsën-yi*

vu hil agi. ¹⁰ Gak bë hil aloḵ ya Anutu yi nyëg-sewahsën-yi, og yik hil huk ggovek ya saga, gehil rëḵ sewah nabë sën wirek Anutu semu yi huk ya gesewah lo. ¹¹ Om hil gevong huk niwëek rot in hil adok na nyëg-sewahsën-yi sënë. In hil ti rëḵ sepa dok alam sënë meḵeyëh gagek nabë sir lob bës bemala nama. ¹² Anutu yi gagek nebë ngaa mala vesa belos niwëek. Nevu rot bekesuu paëp-yu-anil sën nevu vahi vahi lo. Lob negelu mehönnon ayoj benegwang ya ayoj peggo rot beyoh vu bë gelov kenuj in navij gegelov sekëj pedus in sekëj peggo, log neseggi ngaa sën hil kwad nevo loḵ ayod lo pin. ¹³ Yönon, Anutu tung ngaa pin, om ngaa ti su yoh vu bë bun yi in yi rë, gak ngaa pin netateḵin yi genedo rangah ggëp Anutu mala, om hil rëḵ tateḵin hil gagek pin rangah vu yi geving.

Anutu Tung Yesu Tu Alam-deneḵo-seriveng Alaj

¹⁴ Lob hil ggev böp ti nedo. Yik alam-deneḵo-seriveng pin alaj, lob raḵ beya meloḵ ya yaḵek. Yik Yesu sën Anutu Nalu lo, om hil ngo ayod na timu vu yi rot nabë sën hil anër vorot lo. ¹⁵ In hil mehöneḵo-seriveng sagi raḵ ngaa pin sën neseggi hil lo ni, in ngaa pin saga töḵ vu yi ggovek ya beseggi yi. Rëḵ su vong ngaa nipaya ti rë, om sën kwa paya in hil in raḵ ni bë hil su nid wëek nebë yi rë. ¹⁶ Nebë saga om hil ana dus jaḵ meketag vu Anutu sën nesemu hil lo gehil su agöneng, in hil arak ni bë kwa nevongin hil berëḵ dok vu hil dok buk sën hil su ayoh vu bë bare niwëek in seggisën rë lo.

5

Mehöneḵo-seriveng Yesu Yoh Vu Bë Geḵo Hil

Nah

¹ Mehönon sën detu alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp lo pin, og hir huk bë degero mehönon hir gagek vu Anutu. Denetung ngaa sën mehönon denevong vu Anutu los kwaj vesa lo tu seriveng vu yi. Log denevesi seriveng sën mehönon denevong loḱ yah hir ngaa nipaya lo vu yi ving. ² Om sën deyoh vu bë kwaj gevongin alam sën kwaj ma lo, galam sën denevuu Anutu yi aggata ya lo. In derak ni bë yik sir og nij wëek ma ving nebë sir, om ngaa nipaya yoh vu bë kepë sir geving. ³ Nebë saga om sën denevesi seriveng in bë dahun alam hir ngaa nipaya na, gehej geving. ⁴ Om mehöti su yö neḱo yi rak meneggoin yi rak bë gevong huk sënë rë. Gak Anutu yö neggoin yi rak nebë sën ggoin Aaron rak wirek lo.

⁵ Lob yik Kerisi nebë saga ving. Su yö ggoin yi rak tu mehö-neḱo-seriveng rë, gak Anutu ggoin yi rak in bë gevong huk sënë, lob nër vu yi bë:

“Sa nalug hong.

Sa hako hong gwëbeng.”

⁶ Log nër loḱ len ngwë bë:

“Getu mehö-geneḱo-seriveng degwata los degwata yoh vu Melkisedek.”

⁷ Wirek Yesu tu mehönon menedo dob, og vu buk saga nejom rak meneketag vu Anutu. Nesu vu Mehö sën yoh vu bë geko yi vër in diiksën lo, rot bemala ruk nekeseh. Dahun yi rot beggurek Anutu babu, lob Anutu bë nenga vu aye. ⁸ Yesu og Anutu Nalu yi, rëḱ neḱo vanë in bë vanë sënë barah yi verök besepa doḱ Anutu aye. ⁹ Om sën tu mehö yohvu yönon, log mëm ḱo alam pin sën

denesepa loḵ aye lo yah vu Anutu berēḵ demedo geving yi degwata los degwata. ¹⁰ Lob Anutu ggooin yi raḵ betung ggev böp raḵ yi benēr yi bē alam-neḵo-seriveng alaj yoh vu Melkisedek.

Hil Su Gevong Ngaa Nabē Hurmahen Niḵōḵ

¹¹ Melkisedek yi gageḵ ngahiseḵē neggēp, lob he bē nanēr vu ham, rēḵ gwēbeng ham ayomin dahis raḵ gesu ham yoh vu bē natōḵ jaḵ rē. Om sēn he nehevong huk böp in bē tateḵin gageḵ sēnē degwa vu ham. ¹² Buk ggoveḵ beyoh vu bē ham natu tatovaha, rēḵ ma geham nahēn neraḵ vu in kwa. Om mehōti maḵ rēḵ nōḵ tahu ham gökin doḵ Anutu yi gageḵ degwa muginsēn sēn sepēp lo rē. In ham su yoh vu bē gwa nos niwēēḵ rē, gaḵ ham yoh vu bē nanum rur mu.

¹³ Lob hil araḵ ni bē alam sēn denenum rur mu lo, og sir hurmahen nij ḵōḵ besu deyoh vu bē dega nos niwēēḵ rē. Yik sa peggirin raḵ gageḵ degwa böp böp sēn netateḵin bē hil natu alam yohvu lo. ¹⁴ Gaḵ nos niwēēḵ og alam sēn sir böp neraḵ ggoveḵ lo yō hir nos. Alam nebē sēnē og medo mekwaj nevong huk in gageḵ los degwa raḵ buk bedeneseggi ngaa pin niröp medeneraḵ ni bē nivesa genipaya.

6

Hil Gevong Geving Bemedo Nid Wēēḵ

¹ Nebē saga, om hil gevuu gageḵ sepēp sēn hil anēr raḵ Kerisi lo na benōḵ gēp, gehil adōḵ na gageḵ degwa böp böp nabē sēn alam böp los kwaj lo. Hil su medo mekwad bo nah gageḵ sepēp sēn

hil nanër bë hil gevuu ngaa wirek hen na gagërin hil nah vu Anutu lo.

² Log hil su medo mekwad bo nah sën hil nar-ipek bël lo, los sën hil nehebë nemad jaḵ alam lo. Gehil su nanër gökin nabë alam-diiḵsën rëḵ dekedi jaḵ nah gökin, genabë mehōnon rëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah hir ngaa nipaya degwata los degwata. In ngaa pin sakaḵ ham rak ni vorot. ³ Om nabë Anutu mëm yö kwa bo, og hil rëḵ adok ana gageḵ mewis. ⁴ Alam la detok vu Anutu yi rangah ggoveḵ ya, gederak semusemu sën Anutu vong yam vu yageḵ nyëmasën lo ni ggoveḵ ya. BAnon Vabung nedo loḵ sir ggoveḵ ya. ⁵ Dengo Anutu yi gageḵ bederaḵ ni nivesa rot, gedelë ngaa niwëëḵ nebë ngaa niwëëḵ sën rëḵ berup doḵ Anutu-yi-nyëḡ vu tamusën lo ggoveḵ ya. ⁶ Rëḵ mu nabë dekehe sir in Anutu, og aggata ngwë su neggëp in bë depekwë sir nom gökin rë. Gaḵ ngaa sënë og nebë sën denesis Anutu Nalu rak yah ḵelepeḵo* ggökin. Derekö yi rak yah ggökin balam denenër pelë rak yi. ⁷ Yōnon, nabë hob geto buk ngahiseḵë beduḵ na dob len ti benos ngis anon nivesa doḵ dob saga bedoḵ vu alam sën denevaroh loḵ lo, og yik hil nanër nabë Anutu vong semusemu vu dob len ti saga. ⁸ Rëḵ mu nabë vos los ngaa niggin aggagga mu nakip doḵ, og dob nipaya, om hil nid dëlin, gemak hil nanër vu Anutu nabë tebë benengwah ga.

⁹ Arig lo, gwëbeng senër gageḵ maggin sënë yöḵ vu ham. Rëḵ mu he rak ni rot bë ham su rëḵ malamin nama nabë saga rë, gaḵ ham nesepa loḵ Anutu, om rëḵ geḵo ham nah vu yi. ¹⁰ In Anutu og su mehō nipaya rë, om su rëḵ kwa birek in huk sën

ham nevonġ lo rē. Yōnon, su rēk kwa birek in sēn ham ahēmin neving yi beneloġ vu yi alam wirek lo rē. Geham nahēn medo nevonġ nebē sagi ving.

¹¹ Lob he ahēmin ving rot bē ham pin nimin wēēk megwevonġ nabē saga, beham gwevonġ geving niwēēk bemedo mebo kwamin in Anutu geġo ham nah. Ham gwevonġ nabē sēnē rot beham nadiik na los. ¹² Ham su nimin tebō jaġ. Gaġ ham sepa doġ alam sēn ayoj neya timu vu Kerisi niwēēk gesu nij tebō nerak pevis rē lo vahaj. In alam nebē sēnē og rēk degeġo semusēn pin sēn Anutu nēr wirek bē rēk bo vu nalu lo lo.

Hil Gevonġ Geving Anutu Yi Gaġek Sēn Joo Lo Niwēēk

¹³ Anutu joo gaġek vu Abraham wirek, rēk mehōti su bōpata kesuu yi in bē nanēr yōnon getato nema na vavunē jaġ arē rē. Om sēn nēr yōnon getato nema ya vavunē rak yō arē. ¹⁴ Nēr bē, “Sēk ġevonġ semusēn bōpata vu hong yōnon rot, gesēk ġevonġ behong mewis ngahijsekē doġ rot.”

¹⁵ Lob Abraham yō medo nevo kwa in gesu ni tebō nerak pevis rē. Loġ mēm lē ganon rak yoh vu sēn Anutu nēr wirek bē rēk bo vu yi lo. ¹⁶ Nabē mehōnon degevonġin nabē deġadu hir gaġek nabē yōnon, og denenēr mehōbōp sēn kesuu sir lo arē ving gedenetato nemaj ya vavunē. Lob mehōti sēn nevonġ bē agi, og alam denevonġ ving bē nenēr gaġek yōnon lob ayej nema. ¹⁷ Lob yiġ Anutu vong nebē saga ving. Vongin bē tato vu alam sēn joo gaġek vorot vu sir bē rēk semu sir lo nabē su yoh vu bē rēk geġo yi gaġek sēnē seggi rē. Om yō nēr arē getato nema ya vavunē. ¹⁸ In Anutu su rēk

pekwë arë los yi gagek rë, gaḵ yö rëḵ gëp degwata los degwata. Om nër luho loḵ ti in bë tato nabë su netetuhin rë. Om sënë rëḵ bo niwëëk doḵ hil sën hil veya bayam vu Anutu in bë gegin hil lo ayod. Lob hil medo mekwad bo ngaa sën Anutu nër vu hil bë rëḵ bo vu hil lo. ¹⁹ Om hil kwad bo Anutu yi gagek semusën saga rot, in najom hil ayod ahon bengoo doḵ niwëëk nabë sën yag nesoo lok anka besu neggee rë lo. In vong bë anka sënë nedo loḵ tob ading sën nare loḵ dub-vabuung-böp ayo beneruu hil lo demi, betato bë hil ayoh vu bë adok na nyëḡ vabuung soḡek. ²⁰ Lob Yesu loḵ yah hil bed bemugin meloḵ ya nyëḡ vabuung soḡek saga betu alam-deneḵo-seriveng pin hir yuseḵë nebë Melkisedek menedo degwata los degwata.

7

¹ In Melkisedek sënëḵ alam Salem hir Mehö-los-bengö yi, gAnutu vavunë yi mehö-neḵo-seriveng. Wirek Abraham ya begö besis alam-los-bengöj geyah to beggang, loḵ Melkisedek töḵ vu yi loḵ aggata lob jom rak vu Anutu bë semu Abraham. ² Lob Abraham vasuh kupek pin ya yu nemad-luho bevo yu ti vu Melkisedek. Hil pekwë arë Melkisedek sënë doḵ ayed nabë ‘mehö-yohvu-los-bengö’ ga, ‘alam Salem hir mehö-los-bengö’ ving. Sënë degwa nebë ‘mehö-ayo-revuhsën-los-bengö’. ³ Ama lu ata arëj su neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya sënë rë, gedegwa ma ving. Su nër buk sën ata ḵo yi to lo tato rë, gesu nër buk sën diiḵ lo rë, gaḵ yiḵ nebë Anutu Nalu in tu mehö-neḵo-seriveng bevong bë nedo degwata los degwata. ⁴ Om ham kwamin bo nabë: Melkisedek sënë og maḵ yi

böpata rot, in hil dobahë Abraham vasuh kupek lu ngaa nivesa vesa sën ya begö meko lo ya yu nemadluho, bevo yu ti sën netu nemadluho lo vu Melkisedek.

⁵ Log alam Israel denevasuh hir ngaa pin ya yu nemadluho nebë saga, lob horek neggëp bë Levi* yi mewis lo, sën detu alam-deneko-seriveng lo, og deyoh vu bë dejuh yu ti in degetung seriveng jak teka gela natu hir nos. Alam Israel og yik sir degwa ti in depum rak Abraham timu, lob sën deneko seriveng vu sir agi, og sënëk su denevong paya rë. ⁶ Rëk mu Melkisedek, og su yi degwa vu sir rë, rëk neko Abraham yi ngaa sën netu nemadluho lo. Lob Melkisedek sënë jom rak in mehö sën Anutu joo gagek vorot meneggëp vu yi bë rëk semu yi lo. ⁷ Lob hil arak ni bë mehö sën nesemu gagek vu Anutu in mehö ngwë lo, og kesuu mehö ngwë saga.

⁸ Lob alam* Levi* sën deneko ngaa sën netu nemadluho vu hir alam lo, og yik sir mehönon sën rëk denadiik. Gak Melkisedek, og ko ngaa sën netu nemadluho lo ving, rëk gagek su neggëp lo Anutu-yi-kapiya bë diik rë, om sënë vong bë nedo mala-tumsën. ⁹ Nebë saga, om hil ayoh vu bë nanër nabë: Levi* yi mehö sën neruh ngaa sën netu yu nemadluho lo, rëk mu yi og vo yö yi ngaa sën netu yu nemadluho lo vu Melkisedek ving. In Melkisedek ko Abraham yi ngaa sën netu yu nemadluho lo ¹⁰ lo buk sën Melkisedek tok vu Abraham lo aggata. Lob lo buk saga og Levi* nahën lo nare tava navi.

Alam Deneko Seriveng Mewis Delok Yah

Mugeng Bej

¹¹ In Anutu tung Levi* yi mewis detu alam-deneko-seriveng bedenenër Horek vu hil medenero. Nebë saga, om nabë hir huk sën agi yoh vu bë gevong behil natu alam yohvu, og yik ggovek. Rëk ma gesu yoh vu rë, om sën Anutu vong bemehö-neko-seriveng mewis ngwë verup tamusën. Rëk mehö sënë og su yoh vu Levi* yi mewis Aaron rë, gaḵ yoh vu Melkisedek. ¹² Kë, mehö-neko-seriveng mewis ti yööhu verup lok yah mugeng lo bej, om saga nër bë Horek mewis yööhu dok nah horek mugeng lo bej geving. ¹³ Lob Mehö sën Anutu nër gagek rak yi agi, og yi yö vu degwa ngwë, gaḵ yi alam og sir ti su tu mehö-neko-seriveng wirek rë gema. ¹⁴ In hil arak ni bë hil Mehöböp verup lok Yuda yi mewis, rëk Moses su nër bë alam Yuda denatu alam-deneko-seriveng rë.

Yesu Og Yi Mehö-neko-seriveng Degwata Nebë Melkisedek

¹⁵ Log hil mehö-neko-seriveng ngwë verup, beluhu Melkisedek neggëp ti. Lob sënë mëm tatekin mehö-neko-seriveng mewis yööhu sënë degwa vu hil beneggëp rangah rot. ¹⁶ In mehö sënë su tu mehö-neko-seriveng lok Levi* yi mewis yoh vu horek sën deneggooïn Levi* yi mewis mu rak medenetu alam-deneko-seriveng lo rë. Rëk ni-wëek neggëp vu yi berëk medo mala-tumsën degwata los degwata, om sën sënë vong betu mehö-neko-seriveng. ¹⁷ In Anutu nër rak yi bë:
 “Genatu mehö-gweko-seriveng degwata los degwata
 noh vu Melkisedek.”

¹⁸ Lob Anutu vo Horek wirek hen vër raḡ gagek saga. In Horek sën nër bē alam* Levi* mu denatu alam-deneḡo-seriveng lo, og niwëëk ma besu yoh vu bē doḡ vu hil rē. ¹⁹ In Horek su yoh vu bē gevong bemehöti natu mehö yohvu rē. Om sën Anutu tateḡin aggata ngwë benivesa rot kesuu Horek. Lob hil ayoh vu bē rēḡ anoh aggata sënë bana dus jaḡ vu Anutu.

²⁰ Lob Anutu su ggooin Yesu sënë raḡ tu mehö-neḡo-seriveng meris mu rē, gaḡ tato nema ya vavunë menër bē rēḡ natu mehö-neḡo-seriveng yönon. Alam-deneḡo-seriveng wirek hen, og mehöti su tato nema ya vavunë menër raḡ sir bē denatu alam-deneḡo-seriveng yönon rē. ²¹ Rēḡ Anutu yö ti nër yönon vavunë, log ggooin Yesu raḡ tu mehö-neḡo-seriveng, log nër vu yi bē:

“Mehöböp nër yönon vavunë ggovek ya,
om su yoh vu bē rēḡ pamook yi gagek rē.

Gaḡ genatu mehö-neḡo-seriveng degwata los degwata.”

²² Om hil ajaḡ ni nabë gagek mewis sën Anutu joo lo, og nivesa rot bekesuu gagek wirek hen, lob vong Yesu yam in tato nabë rēḡ anon jaḡ yönon. ²³ Wirek og alam ngahiseḡë detu alam-deneḡo-seriveng. In denediik gesu denedo degwata rē. ²⁴ Gaḡ Yesu tu mehö-neḡo-seriveng, lob su mehö ngwë yoh vu bē rēḡ doḡ nah ben rē, in yö rēḡ medo degwata los degwata. ²⁵ Om yö yoh vu bē rēḡ geḡo alam pin sën denesepa loḡ yi in bē denah vu Anutu lo nah, bedemedo degwata los degwata. In yi yö nedo mala-tumsën degwata beneketag vu Anutu bē doḡ vu sir.

Mehö-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Rot Bë Doḡ Vu Hil

²⁶ Mehö-neko-seriveng nebë sënë yoh vu rot bë doḡ vu hil, in yi mehö vabuung gesu ngaa nipaya ti neggëp vu yi rë. Gaḡ yi mehö niveseek anon, benejom yi ahon in alam nij paya. Log tu ala bekesuu ngaa pin vu yaḡek.

²⁷ Alam-deneḡo-seriveng hir ggev og hir huk bë debesi seriveng noh vu buk. Lob denevesi seriveng ngwë muḡin in bë kevoḡ yö hir ngaa nipaya na rë, loḡ mëm denevesi sën kevoḡ alam hir ngaa nipaya na lo tamu. Gaḡ Yesu og su nevong nebë sënë rë. Gaḡ yik yö tung yi tu seriveng vu Anutu yik beron timu beggovek ya.

²⁸ Gaḡek neggëp loḡ Horek bë degooin alam jaḡ medenatu alam-deneḡo-seriveng hir yuseḡë, rëḡ alam sënë og su deyoh vu bë debare nij wëek rë. Rëḡ gaḡek sën Anutu nër genër yönon vavunë lo verup tamusën beggoin Nalu raḡ tu mehö-neko-seriveng yuseḡë böp, beyi mehö yohvu los dahis benedo nebë saga degwata los degwata.

8

Yesu Tu Mehö-neko-seriveng Böp Loḡ Dub-vabuung Vu Yaḡek

¹ Gaḡek sën hil anër agi degwa nebë hil alam-deneḡo-seriveng alaj böp nebë sënë nedo, berak nedo sëa ggëp Mehö-los-bengö-ggöksën nema vesa vu yaḡek. ² Negin Anutu yi dub vabuung vu yaḡek sën mëm dub-supinsën-yi soḡek lo. Mehönon su delev sënë raḡ nemaj rë, gaḡ Mehöböp yö lev. ³ Deneggoin alam-deneḡo-seriveng hir ggev böp pin raḡ in bë degeḡo seriveng aggagga bedegetung

na vu Anutu. Om yik Yesu geko seriveng ti geving megetung nabë saga. ⁴ Bë medo dob, og su rëk natu mehö-neko-seriveng rë. In alam-deneko-seriveng lo, denedo vorot bedenetung seriveng aggagga vu Anutu yoh vu sën Horek nenër lo. ⁵ Denevong huk loḵ dub-vabuung-böp sagi, rëk yik sënëk dub-vabuung sogek sën nedo yagek lo kenu los tahutahu mu. Yik nebë sën Anutu nër vu Moses wirek bë dev dub sël lo lob nër vu bë, “Gwelë megwero in gedev ngaa pin noh vu kenu sën sa tato vu hong ggëp ḵedu agi.” ⁶ Rëk mëm Kerisi ko huk böpata rot kesuu alam-deneko-seriveng pin hir huk. In Anutu joo gagek mewis nivesa rot kesuu gagek wirek hen, lob Yesu nare vuheng atov menevong banon rak. Lob gagek mewis sënë degwa neggëp vu Anutu yi gagek semusën nivesa anon sën kesuu gagek semusën mugeng lo.

Gagek Mewis Kesuu Gagek Mugeng

⁷ Bë gagek sën Anutu joo muginsën lo yoh vu, og Anutu su rëk najoo gagek ngwë nam gökin geving rë. ⁸ Rëk Anutu lë mehönon hir ngaa nipaya lob nër bë:

“Mehöböp nër bë,

‘Ham gwengo rë!

Buk ti rëk berup

lob sëḵ najoo gagek mewis

vu alam Israel los alam Yuda.

⁹ Gagek mewis sënë su rëk nabë

gagek sën sejoo vu ḵenuj lo wirek lo rë.

Wirek sejoo gagek saga,

log sejom loḵ nemaj ggëp Ejep

besa heli sir yom.

Rëḵ su denesepa loḵ sa gagek

- sën sejoo vu sir lo rë,
lob sa heruu demig vu sir.’
Mehöböp nër bë sënë.
10 Lok Mehöböp nër ggökin bë,
‘Buk sën sa heruu demig vu sir agi govek na rë,
lok sak najoo gagek ngwë vu alam Israel gökin
nabë:
Sëk getung sa horek pin dok kwaj
gesëk kevu dok na ayoj,
log sëk natu hir Anutu
gedenatu salam.
11 Log alam pin su rëk detahu hir mehö ngwë los
arij lo
bedenanër nabë, “Gejak Mehöböp ni” rë!
Gak vu buk sënë,
og hurmahan galam böp besir pin
yö rëk dejak sa nig.
12 In sëk kwag pesivin sir
bekevoh hir ngaa nipaya na,
lob sa su rëk kwag bo ngaa nipaya
sën devong lo nah gökin rë.’ ”
13 Sën nër bë gagek mewis lo, lob saga tato bë
gagek muginsën mugeng rak. Om ngaa sën netu
mugeng rak lo, og yik medo buk dus teka mu log
vongin nama na verök yi.

9

Wirek Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Dene- tung Kök Tu Seriveng

1 Gagek sën Anutu joo muginsën lo, og nër
horek la sepa ving betatekin aggata vu alam Is-
rael in bë desepa dok medegetung seriveng los
denajom jak lu ngaa. Log tatekin dub-vabuung

sën dedev bemedo vu dob lo ving. ² Lob delev dub-vabuung sël ti bayo luu. Lob detung ram sën nema nemadvahi-bevidek-luu lo ti getevor ti, gebrët sën nedo loḵ Anutu mala lo, benedo loḵ ayo muginsën. Lob denenër ayo ti sënë bë ayo vabuung. ³ Bedelah tob böpata ruu, log denenër ayo ngwë sën netu luu yah tob demi lo bë mëm ayo vabuung soḡek rot. ⁴ Lob desemu jepö sën denevesi kabang raḵ baru reggu nivesa ya neyoh vu dub ayo lo raḵ goor. Bedetung los gagek-joosën-yi yi keröng loḵ ayo sënë. Depeka goor raḵ keröng sënë navi pin, gemana* nedo loḵ dëg goor menedo loḵ keröng sënë ayo. Log Aaron yi atoheng sën ggol loḵ wirek lo los gelöng petes luu sën Anutu kevu Horek raḵ neggëp lo, neggëp loḵ keröng sënë ayo ving. ⁵ Angër kenu luu denare raḵ keröng sënë vavunë, benetahu bë Anutu los nikapiik nedo loḵ ayo vabuung sënë. Luho banisej kebu raḵ sëa sën denekeseh kōḵ raḵ yoh vu ta in kevoḵ alam Israel hir ngaa nipaya na lo. Kë! Om maam yiḵ ggovek saga, gesa su yoh vu bë rëḵ natevin ngaa pin sënë betatekin degwa rë. ⁶ Desemu ngaa pin nebë sënë, log alam-deneḵo-seriveng deneloḵ ya dub-vabuung sël sënë ayo ngwë muginsën yoh vu buk pin bedenevong huk loḵ. ⁷ Gaḵ mëm ayo ngwë sën netu luu lo, og alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yö timu neloḵ ya ayo beron ti ti neyoh vu ngebek pin. Neḵo seriveng nikōḵ beya netetëhin raḵ sëa in bë kevoḵ yö yi ngaa nipaya na, gekevoḵ alam Israel pin hir ngaa nipaya sën devong rëḵ su kwaj nevo rë lo na geving. ⁸ Anon Vabuung tato vu hil raḵ sënë nebë: Nabë nahën denegevong huk doḵ dub sël ayo muginsën, og hil su ayoh vu

bë adok na ayo vabuung sogek rot rë geyö rëk nahën. ⁹ Lob ayo muginsën netahu rak buk sën gwëbeng agi, in denesepa loḵ Horek medenetung seriveng aggagga vu Anutu loḵ ayo muginsën sënë. Rëk ngaa pin sënë su yoh vu bë gevong balam sën deneko seriveng yam lo ayoj niröp jak bedenatu alam nijvesa rë gema. ¹⁰ Horek seriveng-yi sënë, og horek rak nos los reggu gengaa numsen, gehorek aggagga rak sën ripeksën nemad lu ngaa lo. Rëk horek sënë og yik horek hil navid-yi mu. Rëk Anutu tung horek pin sënë in bë desepa dok rot bena berup dok buk sën gevong gagek mewis berup lo.

Kerisi Tung Yö Niḵök Tu Seriveng

¹¹ Rëk gwëbeng Kerisi luḵ yam, lob tu alam-deneko-seriveng yusekë böp benegin ngaa mewis nivesa vesa sën gwëbeng agi. Loḵ mëm loḵ ya dub-vabuung sël sogek sën nedo yagek bemalangeri rot bekesuu muginsën lo. Mehönon su delev dub sënë rak nemaj rë, besu ngaa-dob-yi rë. ¹² Rëk su ḵo memëk los burmakau maluh tuvek nij ḵök betung tu seriveng rë. Gaḵ ḵo yö niḵök beloḵ ya ayo vabuung sogek rot vu yagek betung tu seriveng beron timu beggovek ya. Lob bago hil yah rak sënë in bë hil medo malad-tumsën degwata los degwata. ¹³ Nabë mehöti keyëh Horek beningöhek rak, og alam-deneko-seriveng lo deneko memëk los burmakau maluh nij ḵök ving vewev sën denevesi burmakau avëh menetepuv lo, bedenetetëhin rak yi in bë navi niveseek jak nah gökin gëp Anutu mala. ¹⁴ Rëk mu Kerisi niḵök kesuu sënë in ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë.

Lob Anon Vabuung sën nedo degwata los degwata lo loḵ vu yi betung yi tu seriveng nivesa vu Anutu. Om nikök su ripek hil navid mu rë. Gaḵ sekee hil ayod peggo ving geḵo ngaa diiksën vër, gemëm hil nehevong Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi huk.

Kerisi Nikök Vo Gadu Loḵ Gagek Mewis

¹⁵ Nebë saga, om Kerisi nedo hil los Anutu vuheng atov in bë gevong begagek mewis anon jaḵ. Diik in bë geḵo alam nom bekevoh hir ngaa nipaya pin sën denevong wirek loḵ buk sën gagek wirek hen yö nahën neggëp lo na. Nebë saga, om alam pin sën degengo Anutu yi köök medetamuin lo, og degeḵo ngaa sën Anutu nër wirek bë bo vu nalu lo lo, bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ¹⁶ Mehö sën nenër yi kupek lu ngaa ggelek yi alam vorot in kwa nevo bë rëḵ nadiik lo, og nekevu loḵ kapiya menejoo niwëëk. Lob nabë mehö la sënë kwaj nevo bë degeḵo ngaa saga natu hir ngaa, og alam pin yö dejak ni namugin nabë mehö saga lo diik ya yönon, loḵ mëm degeḵo. ¹⁷ Yönnon, mehönon nediik ggovek loḵ mëm gagek sën lo anon nerak. Gaḵ nabë mehö sën lo su diik rë geyö nahën nedo mala vesa, og yi gagek sën joo lo su anon raḵ rë geyö nahën. ¹⁸ Kë! Lob sën alam Yuda denesis reggu medenekeseh nij köḵ lo, yik raḵ degwa saga in bë tato nabë gagek sën Anutu joo vu sir lo anon raḵ beneloḵ vu sir. ¹⁹ Wirek Moses nër Horek yi gagek pin vu alam ggovek, loḵ mëm ko burmakau tuvek ti nikök los memëk ti nikök ving bël, log dagoo sipsip niviis köḵ los vos

ti nebë bigbig ris loḵ betetëhin rak kapiya-horek-yi, gerak alam pin ving. ²⁰ Log nër bē, “Kōḵ sënë in bē tato nabë Anutu joo gagek vu ham.” ²¹ Log yik Moses tetëhin kōḵ rak dub-vabuung sël nebë saga ving gerak gabum lu ngaa pin sën huk-dub-ayo-yi lo. ²² In Horek nër ngaa ngahisekë rot bē kōḵ gevong benij veseek jak, gaḵ nabë kōḵ su keseh rë, og Anutu su nekevoh mehōnon hir ngaa nipaya ya rë.

Kerisi Yö Tung Yi Tu Seriveng In Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

²³ Yōnon, denekeseh kōḵ nebë sënë in bē dub los yi kupek lu ngaa pin sën nedo dob agi nijveseek* jak. Rëḵ mu dub sënë og dub anon soḡek sën nedo yaḡek lo ḵenu mu. Om nabë dub anon soḡek sën nedo yaḡek lo yi ngaa nijveseek jak, og hil sero seriveng nivesa rot sën kesuu lo in gevong benijveseek jak. ²⁴ Hil arak ni bē Kerisi su loḵ ya dub-vabuung sën mehōnon delev rak nemaj tu Anutu yi dub-vabuung ḵenu lo rë, gaḵ loḵ ya yaḡek niröp. Lob gwëbeng loḵ yah hil bed menare Anutu mala in bē doḵ vu hil. ²⁵ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp neḵo kōḵ yoh vu ta pin in bē getung natu seriveng vu Anutu, lob neḵol meneloḵ ya dub ayo vabuung. Rëḵ sënë og su yō nikōḵ rë. Rëḵ mu Yesu loḵ ya yaḡek betung yi tu seriveng vu Anutu beron timu, gesu vong nebë sënë ggök ggökin rë. ²⁶ Bē gevong beron ngahisekë, og rëḵ geḵo ḵerus beron ngahisekë rot gëp sën Anutu tung dob lo

* **9:23:** Niveseek sënë nër bē detetëhin kōḵ rak ngaa sënë gedejom rak in, in bē ngaa nipaya ti su gëp doḵ. Gaḵ natu ngaa yohvu, lob tu Anutu yi ngaa vabuung beyoh vu bē degevong Anutu yi huk jak.

benam berup dok sën gwëbeng agi. Rëk mu ma. Gemëm gwëbeng dus rak bë dob nama na, lob Kerisi yik luk yam dob beron timu in bë getung yi natu seriveng vu Anutu in kevoh hil ngaa nipaya na. ²⁷In mehõnon pin yik denadiik beron timu, log mëm debare nam gagek. ²⁸Om sën Kerisi tung yi tu seriveng beron timu vu Anutu in bë kevoh hil ngahisekë hil ngaa nipaya na. Log rëk nom beron ngwë gökin, rëk mu su rëk nom in kevoh mehõnon hir ngaa nipaya na rë. Gak nom in geko alam sën medo denegin yi lo medenah.

10

Seriveng Sën Wirek Lo Su Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na Rë

¹Hil nehalë Horek nebë ngaa sën rëk berup tamusën lo kenu mu, gak su ngaa anon yõnon rë. Horek nër bë degetung seriveng gëp ti noh vu ngebek pin, rëk su yoh vu bë sesor alam sën denesepa lo lo benijvesa jak rot rë. ²Gak nabë Horek yoh vu bë gevong benijvesa jak yõnon, og su rëk degetung seriveng gök gökin rë. In alam sën denesepa lo lo aggata saga lo yik sir pin nij veseek jak jak yik seriveng timu saga lob su rëk kwaj bo nah nabë ngaa nipaya neggëp vu sir rë. ³Rëk ma geseriveng sënë nevong bekwaj nevo hir ngaa nipaya neyoh vu ta ti ti lo. ⁴Rëk burmakau maluh los memëk nij kök su yoh vu bë kevoh ngaa nipaya na rë. ⁵Om sën Kerisi yam dob lob sepa lo Saam sën neggëp lo Anutu-yi-kapiya lo benër rak Anutu bë:

“Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng
aggagga vu hong,

rëḵ mu gero navi ti in gebo vu sa.

⁶ Reggu sën denevesi los dahis raḵ jepö lo,
gseriveng sën denetung in bë kevoḥ hir ngaa
nipaya na lo,
og su ahëm neving rë.

⁷ Om sën senër gägeḵ yoh vu sën dekevu raḵ sa
meneggëp loḵ hong ḵapiya lo bë,
'Anutu, seyam lo!
Seyam in bë sepa doḵ kwam!' ”

⁸ Nër raḵ seriveng sën deneseḵa loḵ Horek
medenetung lo muḡin bë, “Nim lël bë su dengis
reggu los degetung seriveng aggagga vu hong,
gereggu sën denevesi los dahis raḵ ya jepö lo,
gseriveng sën denetung in bë kevoḥ hir ngaa
nipaya na lo, og su ahëm neving rë.” ⁹ Loḵ yom nër
raḵ neggëp hus bë, “Seyam lo! Seyam in bë sepa
doḵ kwam!” Nër gägeḵ saga in bë tateḵin nabë
ngaa muḡinsën saga nöḵ gëp, gengaa mewis doḵ
nah ben. ¹⁰ Yesu Kerisi sepa loḵ Anutu kwa betung
navi netu seriveng yikḵ beron timu, lob sënë vong
behil atu alam nid röḵ raḵ.

Kerisi Yi Seriveng Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

¹¹ Alam-deneḵo-seriveng pin denare
medenevong hir huk yoh vu buk pin. Denetung
seriveng yikḵ nebë sën lo loḵ yah yahin, rëḵ
seriveng sënë su yoh vu bë kevoḥ ngaa nipaya na
rë. ¹² Rëḵ Kerisi tung seriveng yikḵ perurek timu in
bë kevoḥ ngaa nipaya na, lob yikḵ timu sënë venuḥ
ya meneggëp in gëp. Vong nebë sënë ggoveḵ,
log yah meya nedo Anutu nema vesa, ¹³ beyö
nedo bemedo negin in bë Anutu getung alam sën

denesis begö vu yi lo degevek na vaha gebinë.
¹⁴ Alam sën nevang benij röp neraḵ lo, og yik
 vong benijvesa raḵ rot. Yik raḵ seriveng perurek
 timu sënë, om rëḵ demedo nivesa degwata los
 degwata. ¹⁵ Lob Anon Vabuung tatekin vu hil bē
 gagek sënë anon raḵ in nēr muginsën meneggēp
 loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē:

¹⁶ “Mehöböp nēr bē, ‘Buk sënë govek na rē,
 loḵ saḵ najoo gagek mewis ngwē sënë vu sir
 nabē:

Sëḵ getung sa horek pin dok ayoj,
 gesëḵ ḵevu dok kwaj.’ ”

¹⁷ Log nēr ving bē,
 “Sa su rëḵ kwag bo hir ngaa nipaya
 los ngaa sën neggēp vu sir lo gökin rē.”

¹⁸ Nebē sënë, om Anutu kevoh hil ngaa nipaya
 ya, gehil su rëḵ getung seriveng ngwē gökin in
 kevoh hil ngaa nipaya na rē.

Hil Gevong Geving Anon Bana Dus Vu Anutu

¹⁹ Yesu keseh niḵök in hil, om arig lo, hil ayoh
 vu bē adok na Anutu yi dub ayo vabuung soḵek
 rot, gaḵ hil su agöneng. ²⁰ Yönon, Yesu diik raḵ
 ḵelepeḵo* betatekin aggata mewis vu hil behil
 ayoh vu bē geruu tob sën neruu dub ayo vabuung
 soḵek rot lo gadok na. Aggata sënë og yik yö navi
 baggata-mala-tumsën-yi. ²¹ Yik hil alam-deneḵo-
 seriveng yuseḵē böp ti nedo, benegin Anutu-yi-
 alam pin. ²² Tetëhin yö niḵök loḵ ya hil ayod in
 bē jevu gekevoh ngaa nipaya sën hil arak ni bē
 neggēp vu hil lo na. Geripek hil navid raḵ bēl
 malangeri. Nebē saga om hil ayod nidëlin ngaa
 kuungsën pin na, gehil ayod na timu vu Anutu

yönon behil ana dus jak yi. ²³ Hil nanër ngaa nivesa sën hil medo nehegin lo rangah gehil najom ahon bemedo. In hil arak ngaa pin sën Anutu nër bë rëk gevong vu hil lo ni bë rëk gevong yönon.

²⁴ Log hil kwad bo arid lo geving babër kwaj in desepa dok aggata-ahëvingsën-yi los degevang huk nivesa vesa. ²⁵ Gehil su nid tebö in sën hil los Kerisi-yi-alam angupin hil begalè Soda los gevong raro lu ngaa lo, nabë sën alam vahi nij tebö rak lo. Gak hil medo dok ti mekadu hil vewen vewen. Kë, hil gevong nabë sënë rot in hil arak ni bë Kerisi yi buk yam dus rak.

Hil Su Geruu Demid Vu Anutu Nalu

²⁶ Nabë hil arak Kerisi yi gägek anon ni vorot, rëk hil anom kwad bo besepa dok ngaa nipaya, og seriveng ngwë su neggëp in bë kevoh hil ngaa nipaya sënë na rë. ²⁷ Gak hil rëk agöneng rot gemedo gegin sën Anutu gengo hil gägek log getë hil dok na nengwah lo. In nengwah niķerus ata nedo in bë ga alam sën denevang ayej vu Anutu lo. ²⁸ Hil arak Moses yi Horek ni bë: Nabë mehöti keyëh, lob mehö luu ma mehö löö degelë bedenänër yi nipaya sënë rangah dok ti, og yi alam su rëk kwaj gevongin mehö sënë rë, gak rëk dengis yi menadiik. ²⁹ Nebë saga, om ham jak ni nabë mehöti sën bakë Anutu Nalu duk kebus lo, og rëk natök vu maggin böpata rot mekesuu. In Kerisi yi kök sën tato bë Anutu joo gägek mewis vu hil lo vong bemehö saga niröp rak. Rëk ma gelë kök sënë nebë ngaa meris gesu vabuung rë, benër pelë rak Anon Vabuung semusën-yi. ³⁰ Hil arak Mehö sënë ni, sën nër bë, “Vo loksën nipaya nyëvewen

og sengo sa huk. Om ham naköök gesengo rëk bo nipaya nyëvewen dok nah.” Log nër ggökin ving bë, “Mehöböp yö rëk gengo yi alam hir gägek beseggi.”
³¹ Nabë Anutu sën mala-tumsën degwa lo najom hil ahon in bo ngaa nipaya nyëvewen vu hil, og hil rëk agöneng böpata rot in ngaa sënë.

Hil Gevong Geving Niwëek Bemedo

³² Rëk mu ham kwamin bo nah buk sën ham tu Kerisi-yi-alam nyëdahis lo nabë ham alam vahi dedeginengin ham rak ngaa maggin rot beham kwerë. ³³ Denevarah ham buk la ya alam pin malaj, gedenenër gägek nipaya rak ham, gedenesis ham rak malaj. Gebuk la og ham nelok ya ving alam sën denekerë maggin nebë agi, beham los nekwerë menelok vu sir. ³⁴ In ham kwamin nevongin alam sën deneya karabus lo. Log alam la denevo ham ngaa lu ngaa vër in ham, rëk mu ham kwamin vesa menelë sir mu. In ham rak ni ggovek ya bë ham ngaanon sën kesuu ngaa-dob-yi lo, yö nahën nedo berëk medo degwata los degwata. ³⁵ Om ham su gwevu sën ham nevong ving niwëek ata lo na, in ham rëk gweko nyëvewen nivesa böpata rot. ³⁶ Ham bare niwëek nabë sënë in nabë ham sepa dok Anutu aye, og mëm ham rëk gweko ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëk gevong vu ham lo. ³⁷ In Anutu nër meneggëp lok yi kapiya bë,

“Su hus ading rë, gak yik buk dus teka mu,
 log mehó sën bë rëk nam lo vongin nam.
 Su rëk naköpek rë.

³⁸ Salam yohvu lo rëk demedo malaj-tumsën in ayoj neyam timu vu sa.

Gaḵ nabë denajul medenah,
og sa su rëḵ ahëg nivesa vu sir rë.”

³⁹ Rëḵ mu hil su alam-julsën-yi sën hil rëḵ malad nama lo rë. Gaḵ hil alam-vongvingsën-yi sën hil rëḵ medo malad-tumsën.

11

Sën Hil Ayod Na Timu Vu Anutu Lo Degwa Nebë Sënë

¹ Lob sën hil ayod neya timu lo vong behil naraḵ ni bë ngaa sën hil navo kwad in bë Anutu bo vu hil lo rëḵ anon jaḵ. Gevong behil naraḵ ni ving bë ngaa sën hil su malad neraḵ rë lo nedo yönon. ² In wirek og alam teta ayoj neya timu vu Anutu, om sën ḵo sir raḵ bë sir alam nijvesa. ³ Yönon, hil ayod neya timu vu Anutu, om sën hil naraḵ ni bë tung yaḡek los dob raḵ avi. Nesemu ngaa pin sën nedo mehil nehalë aḡi raḵ ngaa sën hil su ayoh vu bë ḡalë jaḵ malad rë lo.

Abel Lööho Enok Lu Noa

⁴ Abel ayo ya timu vu Anutu, om sën Anutu lë yi seriveng nivesa bahë neving kesuu ari Kain hen, lob nër yi bë yi mehö yohvu. Lob Abel diiḵ, rëḵ mu yi ḡaḡek sën ayo neya timu lo yö nahën neggëp menenër vu hil.

⁵ Log Enok ayo neya timu vu Anutu om sën Anutu ḵo yi raḵ ya yaḡek gesu diiḵ rë. Mehönon desero yi rëḵ ma gesu detöḵ vu yi rë, in Anutu ḵo yi ya. In ḡaḡek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë Enok yö nahën nedo dob, log Anutu kwa vesa in yi, in nevong ngaa yoh vu Anutu kwa. ⁶ Rëḵ mu nabë mehöti su ayo na timu vu Anutu rë, og su yoh vu bë rëḵ gevong bAnutu kwa vesa in yi rë. In alam

sën denevong in bë dena vu Anutu lo, og degevong geving nabë Anutu nedo, gedegevong geving nabë nevo nyëvewen nivesa vu alam sën denesero yi lo, loḵ mëm deyoh vu bë denatōḵ vu yi.

⁷ Log Anutu nër ngaa sën vongin berup lo vu Noa. Su mala raḵ rë geyö nahën, rëḵ vong ving Anutu aye beggurek babu mesemu yaḡ böpata ti in bë luho venë genalu lo bededoḵ na demedo nivesa doḵ, in su malaj nama. Noa nevong nebë sënë in ayo neya timu vu Anutu, lob sënë tato bë ngaa nipaya neggëp vu alam pin vu dob. Lob Anutu nër Noa bë yi mehö yohvu, degwa raḵ sën ayo neya timu lo, lob yiḵ Anutu nenër alam sën ayoj neya timu vu yi lo pin nebë saga.

Abraham

⁸ Log Anutu tahi Abraham wirek, lob Abraham vong yoh vu aye bevuu yi nyëḡ ya, geya dob len ti sën Anutu nër bë rëḵ gevong vu yi bemëm natu yi niröp lo. Abraham su raḵ dob sën bë na lo ni rë, rëḵ vong ving beya in ayo neya timu vu Anutu.

⁹ Ayo neya timu, om sën luḵ meya nedo dob len ti sën Anutu nër tato bë rëḵ gevong vu yi lo, lob nedo loḵ dob sënë nebë sën yi mehö nyëḡ ngwë ti. Nedo loḵ beggang sël ving nalu Isaak lu bu Yakop-mehö luu sënë rëḵ degeḵo dob geving yi noh vu sën Anutu nër wirek lo. ¹⁰ Rëḵ mu Abraham yö nahën medo mekwa nevo bë doḵ na beggang-bu soḡek los niwëëk sën Anutu semu vu yaḡek menero lo.

¹¹ Log venë Sara yi buk sën geḵo nalu lo maya, rëḵ mu ayo ya timu vu Anutu om sën vong beni-wëëk yoh vu bë geḵo nalu. Kwa nevo bë Anutu

joo gagek ggovek ya bë geḵo nalu, om rëḵ gevong banon jaḵ.

¹² Nebë saga, lob yiḵ mehö timu saga sën atov ya bedus raḵ bë nadiiḵ agi tu alam ngahiseḵë degwaj. Yi mewis deveröng rot besir ngahiseḵë raḵ nebë betuheng sën denedo yagek babu lo los raggër loo nenga, lob mehönon su deyoh vu bë denetevin rë. ¹³ Alam pin sënë ayoj neya timu vu Anutu medenedo bedediḵ ya gesu deḵo ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë bo vu sir lo vu dob rë. Gaḵ yö denare adingnë gedenele bekwaj vesa gedenenër bë, “He nado dob sënë nebë vatëvek. He yam nehako loḵ dob sënë mu.” ¹⁴ Alam sën denenër gagek nebë agi, og hil ajaḵ ni nabë denevong in bë denatöḵ vu yö hir nyëḡ niröp. ¹⁵ Su kwaj nevo nyëḡ sën devuu gedeyam lo rë. Bë kwaj bo nyëḡ saga, og aggata neggëp beyoh vu bë denah medena gökin. ¹⁶ Gaḵ sënëḵ ayoj neya vu nyëḡ yö ngwë sën kesuu benivesa rot lo. Nyëḡ sënë neggëp vu yagek, om sën Anutu su ni nemum in sën denenër bë hir Anutu yi lo rë, in tongin nyëḡ böpata ti in bë demedo doḵ.

¹⁷⁻¹⁸ Lob Anutu seggi Abraham, rëḵ Abraham ayo ya timu vu yi, om sën vongin bë getung nalu Isaak natu seriveng. Yönon, Anutu joo gagek vu Abraham ggovek ya bë, “Rëḵ denanër Isaak yi mewis lo mu nabë hong mewis sir,” rëḵ vongin bë getung nalu perurek timu sënë natu seriveng. ¹⁹ In kwa nevo bë: Nabë nadiiḵ, og ggovek gAnutu yoh vu bë rëḵ gevong bevesa doḵ nah. Nebë sënë, om yönon, hil ayoh vu bë nanër gagek peggirinsën jaḵ sagi nabë Abraham ḵo Isaak vu diiḵsën yom.

Isaak Lööho Yakop Lu Yosep

²⁰ Log yik Isaak sënë ayo neya timu vu Anutu ving, om sën jom rak in nalu Yakop luho Esau bë Anutu semu luho, gekah ngaa ngaa sën rëk natök vu luho vu tamusën lo rak ya luho.

²¹ Log yik Yakop ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bë nadiik lob pesohek rak atoheng medudek, gejom rak in Yosep nalu maluh luho bë Anutu semu luho.

²² Log yik Yosep ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bë nadiik, lob nër bë nahub rë, rëk alam Israel rëk degevu Ejep gedena jak lob degeko sekë sepa.

Moses

²³ Log Moses ama lu ata ayoj neya timu vu Anutu, om sën Moses ata ko yi to, lob ama lu ata delë yi bë hurmahen nivesa rot. Lob luho su deggöneng in mehö-los-bengö Parao yi horek rë, gak devun yi meneggëp beggang ayo yoh vu kwev löö.

²⁴ Log Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën yi böp rak lob nilël bë su denanër yi nabë Parao nalu avëh nalu yi. ²⁵ Gak yö kwa vo bë geko maggin geving Anutu-yi-alam in nilël bë su sepa dok ngaa nipaya sën vongin mala nama na agi. ²⁶ Alam Ejep denenër pelë rak mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko yi alam nah lo, rëk Moses su neggöneng in hir gägek rë. Gak nelë bë nivesa bekesuu Ejep hir monë los vunëk vunëk pin. In kwa nevo nyëvewen nivesa sën Anutu rëk bo vu yi lo. ²⁷ Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën kedi vu Ejep meya, gesu ggöneng in mehö-los-bengö Parao bë rëk ahë sengën rë. Mehönon su denelë Anutu rak malaj rë,

rêk mu Moses vong nebë sën lë Anutu rak mala, om sën niwëëk. ²⁸ GeMoses ayo ya timu vu Anutu, om sën sepa loḵ Anutu aye bevong Buk-ggöksën-yi* nyëdahis, benër bederikin sipsip kōḵ rak Israel hir veluung avi in bë angër sën nesis Ejep naluj agu lo su ngis Israel naluj agu.

Israel Ngahiseḵë Rot Ayoj Neya Timu Vu Anutu Wirek

²⁹ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën degwang Loo-kōḵ vuheng atov medeyoh tewit medeya. Log alam Ejep to denetahu ving, rêk ma geloo yom dahun sir medediik.

³⁰ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën ya deḵo loḵ Yeriko hir ḵatum gelong degwa yoh vu buk nemadvahi-bevidek-luu, log ḵatum pekëpin.

³¹ Log avëh baggëb Rahap ayo ya timu vu Anutu, om sën loḵ vu mehō luu sën deya ḵasöm lo. Om sën nedo vesa galam Yeriko pin malaj ma in su ayoj neya timu vu Anutu rë.

³² Log sëḵ nanër gagek va geving-a? Ma! Bë sa nanër gagek jaḵ Gideon, geBarak, geSamson, geYepta, gejaḵ Davit luho Samuel galam-denenër-gagek-rangahsën lo, og maḵ buk su yoh vu rë.

³³ Alam sënë ayoj neya timu vu Anutu, om sën devong begō niwëëk medekesuu alam-los-bengöj ngahiseḵë hir alam-begō-yi. Desepa loḵ ngaa niröp bedeneko ngaa sën Anutu nenër bë rêḵ bo vu sir lo. Gesir vahi devong bereggu böp layon nyëj neköpek. ³⁴ Gesir vahi denepuv nengwah tumsën böpata menekul. Log sir vahi deneruh anil nivesa gesu begō netok vu sir medenediik rë. Nij wëëk masën, rêḵ Anutu nelok vu sir benij wëëk nerak,

betum denevong begö niwëek bedenetii alam-yu-
 ngwë hir alam-begö-yi bedeneyah bej. ³⁵ Gavëh
 la, og naluj nediik rëk ma gedenedeki rak yah
 ggökin bedeneko sir vu diiksën yom. Galam vahi
 og alam nij paya denejom sir ahon medenevasap
 navij in bë gesang böpata medenadiik. In nabë
 degeruu demij vu Anutu, og rëk alam nij paya
 dedëein sir medena. Rëk ma gekwaj nevo bë
 rëk dekedi jak nah gökin gëp bedub vu tamusën,
 bedemedo malaj-tumsën nivesa rot, om denejom
 sir ahon. ³⁶ La deneko maggin rak sën alam
 nij paya denenër pelë rak sir los deneveek sir
 rak aggis, gedeneduu sir la rak sëng medeneko
 sir ya karabus lo. ³⁷ Gedenetengwa sir la rak
 gelöng. Gedeneko segë medenehek sir la rak luu.
 Gedenepelëpin sir la pangsën rot. Gedeneketöv
 la kwaj rak paëp-yu-anil. Gesir la og yö denevëh
 sipsip los memëk navij netu tob gedenedo lok lok.
 Denerak vu in ngaa navij yi pin, galam denevasap
 sir medenevo maggin vu sir rot. ³⁸ Sir alam nijvesa
 rot, lob alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo su
 yoh vu bë losho alam vongvingsën sënë demedo
 dok ti rë. Om sën ya deneketul lok medenevun
 sir ggëp nyëg-yumeris los kedu, gepekë len los
 waak. ³⁹ In alam sënë pin ayoj neya timu vu Anutu
 pangsën, lob arëj nivesa neggëp Anutu mala. Rëk
 yö denahën gesu deko ngaa nivesa sën Anutu nër
 wirek bë rëk bo vu sir lo rë. ⁴⁰ In Anutu kwa vo bë
 rëk gevong ngaa nivesa rot ti vu hil kesuu gagek
 semusën muginsën. Lob anon rak in bë mëm hil
 los sir sën ayoj neya timu vu yi wirek lo natu alam
 nid vesa rot gëp ti.

12

Hil Malad Na Vu Yesu Megevong Geving

¹ Yönon, alam sën ayoj neya timu vu Anutu wirek lo, og sir yu böpata bemalaj nesepa hil. Om hil gerurin ngaa sën neko hil malad vër lo pin, gengaa nipaya sën nejom hil ahon lo geto, gehil nid wëek meserög niwëek in ngaa nivesa sën Anutu ggooin rak vu hil bë hil serög in lo. ² Hil malad na vu Yesu besepa dok yi, in vong nivesa rot kesuu alam sën ayoj neya timu vu Anutu agi pin. Ayo neya timu vu Anutu yönon rot, gak sir ti su vong nebë yi rë. Kwa nevo bë rëk kwa vesa rot vu tamusën, lob jom yi ahon bekerë maggin gediik rak kelepeko*, in lë kelepeko* yi nimumsën nebë ngaa meris. Lob gwëbeng nedo ggëp Anutu yi sëa nema vesa.

Maggin Netök Vu Hil In Bë Hil Agërin Hil

³ Ham kwamin bo nabë alam nij paya denelë Yesu paya wirek bedenesis begö vu yi rot, rëk mu yö nare niwëek. Om ham kwamin bo nabë sënë in ham su nimin tebö benimin yes yes. ⁴ Ham nesis begö vu ngaa nipaya in bë ham dahun na, rëk mu ham ti su piv kök mediik rë geyö nahën. ⁵ Maḱ ham kwamin virek in gagek sën Anutu vong vu ham in bë ham ayomin niwëek jaḱ lo? Nër bë yö nalu ham. Om nër bë:

“Nalug, nabë Mehöböp gevong ngaa maggin natök
 vu hong in barah hong verök
 og su genanöp jaḱ nabë sënëḱ ngaa meris.
 Genabë bo gagek jaḱ hong,
 og ayom su ni tebö jaḱ.

⁶ In ham rak ni bë: Nabë Mehöböp ahë geving mehöti,

og nevo maggin vu yi in bë barah yi verök,
log nabë geḳo mehöti benanër yi nabë nalu,
og neveek yi.”

⁷ Anutu nevonḡ bemaggin netök vu ham in bë barah ham verök. Nevonḡ ngaa nebë sënë vu ham in nelë ham nebë nalu lo. Ma hurmahen re yö nedo gama su nevarah yi verök rë? ⁸ Ma! Alam pin denevarah naluj verök. Om nabë su barah ham verök rë, og su nalu anon ham rë, gaḳ ham nebë hurmahen sën ataj ḳo sir duum lo. ⁹ Ham raḳ sënë ni ving bë: Hil amad vu dob denevarah hil verök, gehil nahurek babuj. Hil nehevong nebë sënë vu hil amad dob-yi, om yiḳ hil dahun hil bagurek hil Amad sën neḡin hil anod lo babu nabë sënë pangsen rot, in mëm hil medo malad-tumsën degwata. ¹⁰ Hil amad vu dob denevarah hil verök hus dus teka mu neyoh vu kwaj. Rëḳ Anutu og nevarah hil verök in bë dok vu hil behil rëḳ nid röp jaḳ rot nabë yi. ¹¹ Yönon, hil amad denevo maggin vu hil in bë debarah hil verök, rëḳ hil su kwad vesa in rë. Gaḳ hil ayod maggin loḳ tum tamusën og nevonḡ behil nahërin hil, lob mëm hil nehevong ngaa niröp gehil nado revuh.

Hil Adev Doḳ Bebare Niwëëḳ

¹² Om nabë ham seḳëmin nama, og hameḳ ngol nimin telitek gegwevong huk niwëëḳ. Log nabë ham lupin natuugin, og hameḳ ngol ham bebare niwëëḳ. ¹³ Ham noh aggata sën neya niröp lo, in ham rëḳ kwetul vahamin vahi sën nipaya lo benipaya jaḳ. Gaḳ ham nahubin, in nivesa jaḳ gökin. ¹⁴ Ham gwevong huk niwëëḳ in ham los alam pin medo jevuh ti. Geham gwevong huk

niwëek in ham natu alam vabuung, in alam sën su denetu vabuung rë lo, og su rëk degelë Mehöböp rë. ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa, in ham arimin ti rëk bës bemala nama gesu natök jak Anutu yi semusën rë. Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëk gelë ngwë paya bemedo natumin, lob böp jak nabë sën kele nipaya ti kip lok ham vuheng basis anon ni mengëes, lob bo maggin vu ham. Lob ngaa nebë sënë rëk gevong ningöhek jak ham pin gëp Anutu mala.

¹⁶ Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëk sepa dok aggata baggëb-yi, log ngwë rëk gelë Anutu yi semusën nabë ngaa meris, nabë sën Esau vong wirek lo. Lëein semusemu sën alam aguu deneko lo yah rak ari amon in nos yik buk timu yi. ¹⁷ Ham rak ni bë Esau yom vong rak rak rot vu tamusën in bë geko semusën nah vu yi, rëk ama nër bë su yoh vu rë. Yönon, su rot bë gevong nom vu yi, rëk ma gesu yoh vu bë pekwë gagek rë.

Hil Verup Kedu Nivesa Sion Ggovek Ya*

¹⁸ Gwëbeng ham su verup ya nedo dus vu ngaa sën ham yoh vu bë parah lo rë, nebë sën alam Israel denelë rak malaj ggëp kedu Sinai wirek lo. Ham su ya verup vu nengwah böp los malakenu gemala vahis, gesang niwëek ata, ¹⁹ gesën avuuk nesu lo, gesën aye ti nevengwëng lo rë. Alam Israel dengo aye sën nevengwëng yam vu sir agi, lob desu vu Moses bë nij lël bë su degengo gökin. ²⁰ Deggöneng rot in gagek sën Anutu nër vu sir lo bë, “Nabë mehöti, ma reggu ti, na pavil kedu sënë, og ham tengwa yi jak gelöng menadiik.” ²¹ Deggöneng rot in ngaa sën delë lo, lob Moses nër

ving bē, “Sa helēk anon mekenug verup.” ²² Rēk mu ham su ya verup vu ngāa nebē sēn sir agi rē. Gaḵ ham ya verup vu ḵedu Sion* mu, gevu Anutu sēn mala-tumsēn degwa lo yi nyēg. Yiḵ Yerusalem soḡek sēn nedo vu yaḡek lo. Ham yam dus raḵ angēr mehōmehō sēn desup sir medenedo los kwaj vesa lo, ²³ losho Kerisi-yi-alam pin sēn detu Anutu nalu aḡuu bekevu arēj neggēp yaḡek bē yō hir nyēg nirōp lo. Log ham verup nare dus raḵ Anutu sēn neseggi mehōnon pin hir ḡaḡek lo, losho alam ḵenuj vu yaḡek. Sir sēn Anutu nēr sir bē sir alam yohvu benijvesa raḵ vorot lo. ²⁴ Geham verup dus raḵ Yesu sēn nare vuheng in gevong begaḡek mewis anon jaḵ lo. Gaḡek mewis sēn Anutu joo lo. Yesu keseh niḵōḵ in bē gevong behil nid vesa jaḵ. Lob niḵōḵ sēnē su nebē Abel niḵōḵ sēn nḡeek in Anutu bē bo nyēvewen doḵ nah wirek lo rē. Gaḵ sēnē kevoh hil ngāa nipaya ya, om kesuu.

Hil Gegin Hil Nivesa

²⁵ Ham gwegin ham! In ham rēk gwemir nengamin vu Anutu yi ḡaḡek. Vo ḡaḡek niwēek vu alam Israel vu dob sēnē wirek, rēk dekeyēh aye, lom deḵo nyēvewen loḵ yah. Su deyoh vu bē debeya in hir ngāa nipaya nyēvewen bedenoh nenga in rē. Om gwēbeng Anutu nedo yaḡek gevo ḡaḡek niwēek ata vu hil. Rēk nabē hil ḡeruu demid vu yi, og hil su ayoh vu bē rēk beya banoh nenga in hil ngāa nipaya nyēvewen rē, gaḵ rēk nama. ²⁶ Wirek vu buk saga, og Anutu vengwēng, lob dob sesēsın. Loḵ gwēbeng nēr vu hil bē, “Sēḵ sesēsın jaḵ dob beron ngwē ḡōkin. Lob sa su rēk sesēsın jaḵ dob mu rē, gaḵ sēḵ sesēsın jaḵ dob los yaḡek doḵ ti.”

²⁷ Lob gagek sën nër bë beron ngwë gökin agi tato vu hil bë: Ngaa sën Anutu tung wirek beyoh vu bë sesësin jaḵ lo, og ngaa sënë rëḵ kehe bemala nama na. Gaḵ ngaa anon sën su yoh vu bë sesësin jaḵ rë lo mu mëm yö rëḵ demedo. ²⁸ Om nyëḡ sën vo vu hil lo, og mehöti su yoh vu bë sesësin jaḵ mekepë rë. Om hil kwad vesa vu Anutu in sënë, behil nadudeḵ vu yi, gehil geving yi huk noh vu sën ahë neving lo. Hil gaḵo arë jaḵ gehil agöneng in yi. ²⁹ In hil Anutu og nebë nengwah böpata sën negga ngaa pin lo.

13

Hil Ahëd Geving Kerisi-yi-alam

¹ Ham ahëmin geving arimin sën Kerisi-yi-alam lo noh vu buk pin. ² Ham su kwamin birek in sën ham doḵ vu alam nyëḡ ngwë sën deneyök ham beggang lo. In ham raḵ ni bë wirek mehö la denevong nebë sënë, lob deḵo angër la loḵ ya hir beggang ayo bedegin sir. Su deraḵ ni bë angër rë, gaḵ dekuung bë yik mehönnon mu. ³ Ham kwamin bo arimin lo sën ya denedo ḵarabus lo, nabë sën ham nedo loḵ ḵarabus ving sir. Geham kwamin bo alam sën denëḵo maggin raḵ navij lo, in ham raḵ ni bë yik ham los navimin neggëp ti. ⁴ Sën maluh los avëh denëḵo sir lo, og hil gaḵo jaḵ nabë ngaa nivesa. Om ham maluh los avëh pin sën ham ḵo ham ggovek lo, ham gwegin ham nivesa gëp Anutu mala. In ham raḵ ni bë Anutu rëḵ bo doḵ nah nyëvewen vu magëm los avö sën deneggodeḵ sir lo, gevu maluh los avëh sën denëḵo sir ggovek rëḵ denevong baggëb lo geving. ⁵ Ham su ayomin nevu nevu in monë, gaḵ ngaa sën neggëp vu ham

lo, og yik ham kwamin bo nabë nivesa beggovek.
In Anutu nër vorot bë:

“Sa su rëk gevuu hong rë,
gesa su rëk geruu demig vu hong rë.”

⁶ Nebë sënë om hil ayod niwëek genanër nabë:
“Mehöböp nelok vu sa, om sa su göneng.

Ma mehönon rëk degevonḡ va vu sa? Rëk
nama!”

Hil Sepa Dok Alam Ggev Wirek Hen Vahaj

⁷ Ham kwamin bo ham ggev lo sën denenër
Anutu yi gägek vu ham lo. Beham malamin sepa
hir aggata sën denevonḡ medenedo bedediik lo,
beham ayomin na timu nabë sir. ⁸ Yesu Kerisi og
yö nesepa lok aggata timu, veseveng, gegwëbeng,
gerëk degwata los degwata. ⁹ Alam vahi denenër
horek aggagga rak nos los reggu, rëk su nelok vu
sir sën denesepa lok lo yönon rë. Om ham su
sepa dok gägek mewis aggagga nabë saga, in rëk
geko ham vër geham ggevuu Anutu na. Gak nabë
Anutu yi semusën gevonḡ beham ayomin niwëek
jak, og mëm sagak nivesa.

Seriveng Sën Anutu Ahë Neving Lo

¹⁰ Hil jepö ti nedo in bë hil aga seriveng jak. Rëk
mu alam-deneko-seriveng sën nahën denesepa
lok alam Yuda hir Horek muginsën bedenevonḡ
huk lok dub-vabuung-böp lo, og su deyoh vu bë
dega reggu* sën tu seriveng menedo rak jepö agi
rë. ¹¹ In alam-deneko-seriveng hir ggev neko

* **13:10:** Reggu sënë og yik peggin rak Kerisi. Hil ayoh vu bë aga
in nër vu hil bë hil gevonḡ nabë saga. Rëk mu alam sën denesepa
lok aggata muginsën in dekuung bë rëk geko sir nah vu Anutu lo,
og su deyoh vu bë dega rë, om deyoh paya.

reggu nij kōk benelok ya ayo vabuung sogek benetung netu seriveng in kevoih ngaa nipaya na. Rēk reggu sēnē anon, og denevesi ggēp dobnē menetepuv ya.

¹² Lob yik Yesu ko vanē yah katum nenga dobnē ving nebē saga, in bē nikōk gevong balam nij rōp jak. ¹³ Nebē saga om hil geto mana dobnē† vu yi geving, bedegevong paya vu hil geving nabē sēn devong vu yi lo behil kerē maggin nabē yi. ¹⁴ In vu dob sēnē, og hil nyēg bōp ti su neggēp degwata in bē hil medo dok rē. Gaḱ hil nesero nyēg bōp ti sēn rēk berup vu tamusēn lo. ¹⁵ Nebē sēnē, om hil kwad vesa vu Anutu jak Yesu arē, behil gevong kwad vesa sēnē vu yi degwata los degwata nabē seriveng. Hil gaḱo arē jak rot benanēr rangah jak avid.

¹⁶ Log ham su kwamin birek in sēn ham gw-evong ngaa nivesa vesa vu alam lo, los ham dok vu alam sēn denerak vu in ngaa lo. In Anutu ahē neving seriveng nebē sēnē. ¹⁷ Ham alam ggev sēn denegin ham bedenemalajin ham anomin yoh vu buk lo, yō rēk denanēr hir huk pin sēn denevong lo rangah vu Anutu vu tamusēn. Om ham gwebē nengamin vu ayej begurek babuj. Nabē ham gwevong nabē sēnē, og rēk kwaj vesa bedenajom hir huk ahon gesu rēk ayoj maggin rē. Gaḱ nabē ayoj maggin, og sēnē su rēk dok vu ham rē.

Jomraksēn Sēn Dok Vu Mehō Ngwē

¹⁸ Ham najom jak vu Anutu nabē dok vu he. In he kwamin nevo bē he ayomin nirōp rak ggēp

---

† **13:13:** Sēn hil geto mana dobnē lo nēr bē hil gevuu aggata muginsēn na gesepa dok Yesu yi gagek.

Anutu mala, lob he hevongin bë sepa doḵ ngaa yohvu jaḵ buk. ¹⁹ Yönon, sa nehevong nig wëëk in bë ham kwetaḡ vu Anutu nabë tateḵin aggata besenök vu ham pevis. ²⁰ Anutu sën nevonḡ be-mehönon ayoj neggëp revuh lo, joo gagek mewis berëḵ gëp degwata los degwata. Lob vonḡ beYesu keseh niḵök in bë tato nabë gagek mewis sënë anon rak. Loḵ ḵo yi yom in alam-diiḵsën betunḡ yi tu sipsip alaj böpata los bengö. ²¹ Om Anutu sënë gevonḡ ngaa nivesa vesa pin vu ham, in ham gwevonḡ ngaa sën kwa nevo lo banon jaḵ. Hil atu Yesu Kerisi yi alam om yö gevonḡ behil sepa doḵ ngaa sën ahë neving lo mu. Hil gaḵo arë jaḵ nabë yi mehö niwëëk los gayeheng degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²² Arig lo, sa ḵevu ḵapiya yiḵ dus teka sënë vu ham, om sa bë nanër niwëëk vu ham nabë ham gwebë nengamin vu gagek sën sa nanër agi, in gadu ham ayomin. ²³ Ham jaḵ ni nabë devo hil arid Timoti vër in ḵarabus, lob nabë berup vu sa pevis, og aluhohö rëḵ anök doḵ ti megalë ham. ²⁴ Ham nanër vu ham alam ggev pin sën denegin ham lo losho Anutu-yi-alam pin nabë he kwamin nevo sir benanër. GeKerisi-yi-alam vu dob Itali kwaj nevo ham ving medenenër. ²⁵ Anutu yi semusën gëp geving ham pin.

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the
Buang language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long
Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3